

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

_____ 2024 року,
протокол № _____.

Ректор, голова вченої ради університету, доктор
юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

_____ 2024 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 293 Міжнародне право
галузі знань 29 Міжнародні відносини
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2024

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	6
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	6
	4.2. Аудиторні заняття	–	7
	4.3. Самостійна робота студентів	–	7
5.	Методи навчання та контролю	–	7
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендовані джерела	–	9
	7.1. Основні джерела	–	9
	7.2. Допоміжні джерела	–	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	29	Міжнародні відносини
2.	Код і назва спеціальності	–	293	Міжнародне право
3.	Назва спеціалізації	–		не передбачено
4.	Назва дисципліни	–		Гендерна рівність та недискримінація
5.	Тип дисципліни	–		вибіркова
6.	Код дисципліни	–	B.293.B.11.	
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–		другий
10.	Семестр	–		четвертий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3/90	
	2) денна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	34	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	18	
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	16	
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	47	
	% від загального обсягу тижневих годин:			
	аудиторних занять	–		
	самостійної роботи	–		
12.	Форма семестрового контролю	–		Залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:			
	1) попередні дисципліни	–		ОП.293.Б.1. Теорія держави і права ОП.293.Б.7. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини
	2) супутні дисципліни	–		

- 3) наступні дисципліни – ОП.293.Б.15. Матеріальне право Європейського Союзу
В.293.Б.38. Право міжнародних організацій
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату з питань гендерної рівності та недискримінації
1.2)	перевіряти відповідність національного актів актам ЄС у сфері недискримінації за різними ознаками;
1.3)	визначати позитивні та негативні наслідки європейського вектору співробітництва України;
1.4)	визначати тенденції розвитку гендерно нейтрального толерантного суспільства
1.5)	розуміння суті рівності прав особи та неможливості дискримінації за різними ознаками
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	з'ясувати сутність історичних, культурних та політичних передумов гендерної рівності та недискримінації;
2.2)	усвідомлення основних напрямків, механізмів та інструментів забезпечення толерантного суспільства із заборонаю усіх форм дискримінації
2.3)	пояснювати наслідки та виявляти проблеми порушення прав жінок, інших категорій осіб за видами дискримінацій.
2.5)	передбачати наслідки інтеграційних процесів Україна-ЄС в контексті гендерної рівності та недискримінації
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	аналізувати правові, інституційні, соціальні виміри гендерної рівності та недискримінації
3.2)	виявляти основні порушення прав жінок, дискримінованих груп;
3.3)	оцінювати реальність заходів запобігання гендерно зумовленому насильству.
3.4)	оцінювати інституційне та правове забезпечення розслідування та запобігання сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом.
3.5)	працювати з ресурсами в мережі інтернет, аналізувати контент соціальних мереж, інших медіа на предмет сексизму, інших форм дискримінації.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати позитивні та негативні наслідки гендерної рівності;
4.2)	дискутувати про доцільність надання рівних прав діток в усіх сферах, в тому числі воєнній сфері;
4.3)	робити висновки про наслідки запровадження цивільних партнерств;

4.4) збирати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розуміння гендерної рівності та недискримінації;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.2) пояснювати історичні та соціальні передумови виникнення ідеї гендерної рівності та недискримінації;
5.3) аргументувати пропозиції по удосконаленню національного законодавства в сфері гендерної рівності та недискримінації;
5.4) формулювати норми для внесення змін в національне законодавство.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати якість та повноту норм національного законодавства в сфері гендерної рівності та недискримінації;
6.2) оцінювати можливі ризики незабезпечення правових механізмів належного захисту прав та інтересів ЛГБТК+ спільноти, інших дискримінованих груп;
6.3) робити висновок про відповідність законодавства України взятим на себе міжнародним зобов'язанням та актам ЄС у сфері гендерної рівності та недискримінації;
6.4) оцінювати ефективність існування існуючої системи інституційного забезпечення гендерної рівності та недискримінації;
6.5) окреслювати основні напрямки співпраці між Україною та ЄС у сфері гендерної рівності та недискримінації
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) здійснювати кваліфікований аналіз нормативно-правових актів України щодо ефективності механізмів гендерної рівності та недискримінації;
7.2) робити аналіз наукових праць з критичним висвітленням їх змісту;
7.3) будувати аналітичні звіти щодо гарантування прав дискримінованих груп.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття гендеру, гендерної структури суспільства, гендерної нерівності та дискримінації.

Права людини та їх межі. Множинність нерівностей у суспільстві. Поняття, форми та види дискримінації. Принцип недискримінації: зміст, правове регулювання.

Поняття гендеру, співвідношення понять гендеру та статі. Гендерна ідентичність особистості. Процес формування/конструювання гендерної ідентичності.

Сексизм, мізогінія, мізандрія. Чоловічі студії. Криза маскулінності. Розвиток та поширення маскулізму.

Роль чоловіків у боротьбі за гендерну рівність.

Тема 2. Гендер у фокусі релігії, культури, традицій. Гендер у фокусі релігії, культури, традицій. Гендерні стереотипи

Гендерні дослідження релігії. Гендерний аналіз християнства. Гендерна рівність у християнстві. Особливості ісламу. Релігійна толерантність і релігійний ексклюзивізм.

Роль жінки в українських традиціях та народній творчості.

Роль гендерних стереотипів у формуванні уявлень про суспільство. Види гендерних стереотипів, їх прояви у мові, медіа, рекламі, соціальних мережах.

Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів та їх вплив на розвиток особистості. Кроскультурні дослідження гендерних стереотипів.

Тема 3. Гендрованість політики, освіти, науки та економіки

Основні виміри гендерної політики. Значення гендрованості політики. Гендерна політика в Європейському Союзі та зарубіжних країнах. Значення гендерних квот в політиці.

Роль жінок у науковій діяльності. Причини гендерної нерівності в науці.

Сексизм в освіті та науці. Ефект Матильди. Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти: основні заходи та їх доцільність

Гендрованість економіки. Розподіл власності за гендером.

Тема 4. Гендрованість ринку праці та професійна сегрегація

Місце кар'єри у професійному розвитку чоловіків та жінок.

Професійна гендерна сегрегація: поняття та види.

Заходи запобігання гендерної сегрегації на ринку праці.

Заходи захисту осіб при здійсненні права на професійний розвиток в контексті гендерної сегрегації.

Практика ЄСПЛ в контексті професійної гендерної сегрегації.

Тема 5. Запобігання та боротьба з гендерно зумовленим насильством, сексуальним насильством. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом.

Гендерно зумовлене насильство: сутність поняття. Форми, види та прояви гендерно зумовленого насильства. Суб'єкти та об'єкти гендерно зумовленого насильства. Фактори, що сприяють гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту.

Віктимблеймінг.

Роль та значення Стамбульської конвенції (Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами).

Реагування на факти насильства за ознакою статі в Україні. Захист та послуги для осіб, постраждалих від насильства за ознакою статі.

Система запобігання гендерно зумовленому насильству в Україні.

Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом.

Тема 6. Дискримінація за ознакою сексуальні орієнтації або гендерної ідентичності

Поняття дискримінація за ознакою сексуальні орієнтації або гендерної ідентичності.

Гомофобія. «Пропаганда» ЛГБТК+ культури.

Міжнародно-правовий та національний захист ЛГБТК+ людей. Рішення ЄСПЛ щодо прав ЛГБТК+ людей.

Права ЛГБТК+ спільноти в умовах війни.

Цивільні партнерства.

Тема 7. Соціальні нерівності, ксенофобія та інші форми дискримінації

Ейджизм, ейблізм, бодішеймінг, чайлдфрі в сучасному суспільстві.

Роль соціальних мереж у поширенні різних форм дискримінацій.

Ксенофобія, расизм. Міжнародний та національний правовий режим заборони ксенофобії та расизму.

Тема 8. Механізми захисту від проявів гендерної нерівності та дискримінації

Міжнародні зобов'язання України в сфері захисту прав жінок

Система національного законодавства у сфері забезпечення гендерної рівності

Гендерна рівність при здійсненні правосуддя.

Гендерна експертиза у механізмі забезпечення принципу гендерної рівності.

Повноваження Уповноваженого ВРУ з прав людини в сфері забезпечення гендерної рівності. Повноваження Національної соціальної сервісної служби України в сфері забезпечення гендерної рівності.

Гендерна рівність у практиці Європейського суду з прав людини.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Поняття гендеру, гендерної структури суспільства, гендерної нерівності та дискримінації	1 1	2	2	-	-	7
2.	Гендер у фокусі релігії, культури, традицій. Гендер у фокусі релігії, культури, традицій. Гендерні стереотипи	1 1	2	2	-	-	7
3.	Гендрованість політики, освіти, науки та економіки	1 1	2	2	-	-	7
4.	Гендрованість ринку праці та професійна сегрегація	1 1	2	2	-	-	7
5.	Запобігання та боротьба з гендерно зумовленим насильством, сексуальним насильством. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом	1 1	2	2	-	-	7
6.	Дискримінація за ознакою сексуальні орієнтації або гендерної ідентичності	1 1	2	2	-	-	7
7.	Соціальні нерівності, ксенофобія та інші форми дискримінації	1 4	4	2	-	-	7
8.	Механізми захисту від проявів гендерної нерівності та дискримінації	10	2	2	-	-	7
	Всього годин:	9 0	18	16	-	-	56

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та інші завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують за власним вибором різні завдання на визначену кількість балів.

4.3.4. Тематика завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- презентація виконаних есе за завданою тематикою.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) складання окремих видів договорів;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Форма заліку залежить від епідеміологічної та безпекової ситуації в регіоні.

Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

За умови проведення заліку онлайн, він передбачатиме виконання тестових завдань (30 завдань).

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Гендерна рівність та права жінок. Практично-методичний посібник викладача. К., 2020. URL : <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Curriculum-Gender-Equality-Final.pdf>
2. Екінет, Динамічна інтерпретація: практичне застосування європейського антидискримінаційного права URL : <https://equineteurope.org>
3. Запобігання та реагування на насильство за гендерною ознакою: національна правова база та міжнародні стандарти/UNFPA, А. Б. Блага, О. О. Кочемировська, О. А. Мартиненко. Київ: 2022 63 с. URL : https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_gbv_2022_fin.pdf
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами та пояснювальна доповідь. Стамбул, Туреччина, 2011. URL:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462546>

5. Мельник Т., Кобелянська Л. Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень: словник-довідник. К.: Логос, 2020 URL : http://labs.journ.univ.kiev.ua/hrj/wp-content/uploads/2020/05/ГЕНДЕР-У-ТЕРМІНАХ-І-ПРАКТИЦІ-ПЕРЕТВОРЕНЬ_словник_довідник.pdf
6. Посібник з європейського антидискримінаційного права. URL : https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/handbook_non_discrim_law_ukr
7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
8. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06 вересня 2012 року № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
9. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>
10. Уварова О.О. Права жінок та гендерна рівність. Навчальний посібник. К., : Видавництво «ФОП Голембовська О. О.» URL : https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_9_copy.pdf

7.2. Допоміжні джерела

1. Гендерна дискримінація: ідентифікація та механізм надання правової допомоги: методичні рекомендації, розроблені Асоціацією жінок-юристок України «ЮрФем», 2019. 92 с. URL: https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2019/06/методичні-рекомендації_ЮрФем.pdf
2. Гендерний посібник: Практичні рекомендації щодо інтегрування комплексного підходу у роботу ЦНАП. URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2021/03/Гендерний-посібник-ЦНАП.pdf>
3. Герц А.А. Права людини, сексуальна орієнтація та гендерна рівність : навчальний посібник. Київ, 2018. 326 с. URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/karta-dokumentiv/category/2-gender-policy.html?download=27:prava-liudyny-seksualna-orientatsiia-ta-henderna-rivnist-navchalnyi-posibnyk>
4. Заєць С., Мартиновський Р. Практичний посібник з аргументації у справах щодо дискримінації. URL: <https://rm.coe.int/16803034ea>
5. Майдак М. Невидима дискримінація в освіті. Гендер в деталях. 2019. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminist-utopia/nevidima-diskriminatsiya-v-osviti1341268.html>
6. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Київ, 2014. URL: https://www.nai.au.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/Martsenyuk_Gender_and_non_discrimination.pdf
7. Он-лайн курс Тамари Марценюк «Жінки і чоловіки: гендер для всіх»: URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_T2/about
8. онлайн курс «Держава без бар'єрів» URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/barrier-free-government>
9. Онлайн-курс «Гендерна рівність та права людини в роботі ЦНАПу» URL: <https://center.diia.gov.ua/education/course/genderna-rivnist-ta-prava-ludini-v-roboti-snapu>
10. Практичний посібник з проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства та проектів нормативно-правових актів. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/2_viddil/gender/02%20Методична%20література/05%20Практичний%20посібник%20з%20проведення%20гендерно-

правової%20експертизи%20актів%20законодавства%20та%20проектів%20нормативно-правових%20актів.pdf

11. Романова Н.В. Еволюція доктринальних джерел з питань гендерної рівності. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 73-80. URL: <https://lawjournal.com.ua/uk/journals/tom-10-1-2020/yevolyutsiya-doktrinalnikh-dzherel-z-pitan-gendernoyi-rivnosti>
12. Стандарт рівності: Посібник пресової практики з гендерної перспективи / Ю. Гончар, Т. Кузнєцова, О. Погорелов, С. Штурхецький. За ред. С. В. Штурхецького. Рівне: видавець О. Зень, 2015. 200 с. <https://www.aup.com.ua/upd/sr.pdf>
13. Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. Вид. 2-ге, випр. К.: ВАІТЕ, 2016. 180 с. URL: <https://www.nsj.gov.ua/files/1486454518GendRivnist-p.pdf>

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://ombudsman.gov.ua/uk/zapobigannya-ta-protidiya-diskriminaciyi>
2. <https://nssu.gov.ua/genderna-rivnist>
3. <https://www.npu.gov.ua/gromadyanam/chasti-zapiti/protidiya-domashnomu-nasilstvu>
4. <https://gp.gov.ua/ua/posts/protidiya-domashnomu-nasilstvu>
5. <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/seksualne-nasilstvo-pov-yazane-z-konfliktom>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=DEglbKnnrGk>
7. <https://www.youtube.com/@palaye>
8. https://www.youtube.com/@ne_smishno
9. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en
10. <https://charter-equality.eu/the-charter/the-eu-and-gender-equality.html>
11. <https://eige.europa.eu>

РОЗРОБНИЦЯ:

професорка кафедри міжнародного та
європейського права, кандидатка юридичних
наук, професорка
_____2024 року

Олена ЧЕРНЯК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та європейського права
22 січня 2024 року, протокол № 7.

Завідувачка кафедри міжнародного та
європейського права, кандидатка юридичних
наук, доцентка
_____2024 року

Світлана ЛОЗІНСЬКА

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент
_____2021 року

Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
_____ 2024 року, протокол № ____ .

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
_____2024 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,7 ум.др.арк.